

Hur stöda socialiseringsprocessen hos barn med FAS/FAE

Isabella Sjöberg

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	3708
Författare:	Sjöberg Isabella
Arbetets namn:	Hur stöda socialiseringsprocessen hos barn med FAS/FAE
Handledare (Arcada):	Rut Nordlund-Spiby
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag: Syftet med arbetet är att öka personalens kunskap angående integration av barn med FAS/FAE i skolan. I mitt arbete skall jag presentera följande teoretiska utgångspunkter: socialisering och integration samt två olika arbetsmetoder Bright Start och Tomtens skattkista. Examensarbetet skall besvara följande frågor; Hur kan man stöda socialiseringen hos barn med FAS/FAE? samt Vilka olika metoder kan man använda/tillämpa på skolan, för att integrera barn med FAS/FAE i barngruppen? Examensarbetet är en litteraturstudie och materialet analyseras med hjälp av innehållsanalys. Jag har använt mig av sex artiklar, vilka jag hittat via metasökningen. Resultatet för examensarbetet lyfte fram fyra centrala kategorier; sociala sammanhang, tvångsvård, inlärning och beteende störning. Resultatet i undersökningen visar att barn med FAS har i allmänhet svårt att klara sig i sociala sammanhang, vilket i sig påverkar barnens inlärning och möjligheter att bilda relationer till andra människor. Resultatet visar även att arbetsmetoderna Tomtens skattkista och Bright Start kan utveckla sociala färdigheter hos barn med FAS. Bright Start och Tomtens skattkista syfte är att utveckla socialiseringsprocessen hos individen och att öka sociala färdigheter samt att förbättrar möjligheterna till integration inom gruppen.</p>	
Nyckelord:	Fetalt alkohol syndrom/FAS, Fetal alkohol effekt/FAE, integration, inklusion, socialisation, barn, metoder
Sidantal:	45
Språk:	svenska
Datum för godkännande:	19.12.2012

Arcada	
Degree Programme: Degree Program for Social Services	
Identification number:	3708
Author:	Sjöberg Isabella
Title:	How to support the socialization process with children with FAS
Supervisor (Arcada):	Rut Nordlund-Spiby
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>The purpose of my thesis is to increase knowledge of teachers and other personnel how to integrate children with FAS/FAE into classrooms. In my thesis I am going to present following theories; socialization, integration and two different working methods Bright Start and Tomtens skattkista. My aim is to answer following questions; How to support the socialization process for children with FAS and which methods can one apply at school to increase integration in a classroom. I have done a literature based study and as theoretical grounds I've used contents analyses. I've used six articles which I've come across in the meta search. The results raises up four central categories; social relations, forced involuntary treatment, learning and behavioural disturbances. The results of my study shows that children with FAS has generally more difficulties to manage in social context, which affects in the child learning abilities and in possibilities to form relations. The results also show that the working methods Tomtens skattkista and Bright Start can develop social skills on children with FAS. The articles that I used had to have one of the following words in it; integration, FAS, socialization and children. Bright Start and "Tomtens skattkista" had the intention of develop the socialization process, to increase social skills and to increase possibilities of integration in the group.</p>	
Keywords:	fetal alcohol syndrome/FAS, fetal alcohol effects/FAE, children, integration, inclusion, socialization, methods
Number of pages:	45
Language:	Swedish
Date of acceptance:	19.12.2012

INNEHÅLL

1	INLEDNING	6
1.1	Vad är FAS/FAE?	6
1.2	Konsekvenser av missbruk i familjer	7
1.2.1	Föräldraskap och missbruk	7
1.2.2	Föräldrarnas missbruk och dess inverkan på barnet	8
1.3	Syfte och forskningsfrågor	9
2	TIDIGARE FORSKNING	10
2.1	Sammanfattning av tidigare forskning	17
3	TEORETISKREFERENSRAM	17
3.1	Socialisering	18
3.2	Integration	18
3.3	Olika arbetsmetoder med barn med FAS/FAE	20
3.3.1	Tomtens skattkista.Neuropsykologiska rörelse,-dans- och musikprogram	21
3.3.2	Bright Start	23
4	METOD	25
4.1	Generaliserbarhet	26
4.2	Bearbetning/Analys	27
4.3	Etiskt förhållningssätt	28
5	RESULTAT	28
5.1	Redovisning av kategorierna	31
5.1.1	Tvångsvård	31
5.1.2	Inläring	31
5.1.3	Sociala sammanhang&beteende störningar	32
5.2	Sammanfattning av resultatet	32
6	ANALYS	35
6.1	Analys i förhållande till socialisering	35
6.2	Analys i förhållande till integration	36
6.3	Analys i förhållande till olika arbetsmetoder med barn med FAS/FAE	37
7	DISKUSSION	39
	KÄLLOR	42

Tabeller

Tabell 1. Resultat av metasökning.....	29
Tabell 2. Kategorier.....	30

1 INLEDNING

Varje år riskeras 2000-3000 fosters välfärd på grund av mödrars alkoholmissbruk under graviditeten. I Finland föds årligen cirka 300 barn med alkohol relaterad skada (Kokko& Mauriala 1999:3) Enligt Koponen (2005:9) kan mängden även röra sig kring 600-1000 barn per år. Ämnet i sig är intressant för Finlands del eftersom alkohol är en landsomfattande social- och hälsorisk. I trettio år har man med säkerhet vetat att alkohol kan förorsaka permanenta neurologiska skador och skador i andra organ hos foster. År 1968 konstaterade Paul Lemoine och hans kolleger i Frankrike att barn till alkoholismammor har liknande drag. Detta forskningsresultat blev förbisett av resten av världen. Först 1973 när Kenneth Jones, David Smith, C.N Ulleland och Ann Streissguth i USA publicerade sina forskningsresultat uppmärksammades det nyuppfunna syndromet som fick namnet Fetal alcohol syndrome det vill säga FAS. (Valkonen 2003:7)

1.1 Vad är FAS/FAE?

FAS (fetal alcohol syndrome) utvecklas till cirka 30 procent hos barn som utsatts för stora mängder av alkohol under graviditeten. Syndromets lindrigare form är FAE (fetal alcohol effects). I Finland används huvudsakligen två benämningar FAS eller FAE, varav FAS utgör den grövre formen av utvecklingsstörning. (Valkonen 2003:8)

Det finns vissa kriterier som skall uppfyllas när man diagnostiserar FAS. Dessa kriterier kallas för Rosettis kriterium. Barnet skall ha långsam uppväxt under och/eller efter graviditeten. Uppväxten kontrolleras i förhållande till vikt, längd och huvudomkrets. Barnet påvisas ha störningar i det centrala nervsystemet (tecken på neurologiska störningar, utvecklingsstörning). Dessutom skall man kunna urskilja vissa typiska yttre drag varav barnet skall ha minst två av följande; litet huvud (=mikrokefalia), små ögon/smala springor mellan ögonlocken, tunn övre läpp, hypoplastisk filtrum (området

mellan näsan och munnen är slät) och nedsänkt området vid övre hakan. (Valkonen 2003:8)

En FAE diagnos betyder att man är säker på att barnet blivit utsatt för alkohol under graviditeten och att barnet uppfyller kriterierna för två av de ovan nämnda grupperna. Barn med FAE saknar ofta de typiska ansiktsdragen som finns hos barn med FAS. Barnen kan dock ha små missbildningar som egentligen bara har en kosmetisk betydelse. Det föds två till tre gånger flera barn med FAE än vad det föds barn med FAS. Det föds ännu flera barn som enbart kan sägas ha störningar i det centrala nervsystemet. För dessa barn används i vissa fall diagnosen lindrig FAE eller ARND (Alcohol related neurological defects). (Kokko& Mauriala 1999:12)

Symptom hos barn med FAS varierar. Barnet kan ha de typiska ansiktsdragen för FAS men vara emotionellt normalt utvecklat eller vice versa. Ett nyfött barn med FAS kan lida av alkohol relaterade abstinensbesvär i form av till exempel darrning. Barn med FAS sover ofta rastlöst och lider av ätstörningar. Det är svårt att få barnet att lugna ner sig och barnet kan ofta verka slapt, hypotoniskt, men ändå ha delvis stelhet i kroppen. I värsta fall kan alkoholmissbruket ge upphov till allvarliga fel i hjärtats uppbyggnad vilket kan leda till döden. De vanligaste störningarna i organens uppbyggnad ligger på de urogena områden (lever, njurar, urinvägar, funktionsnedsättning i urinblåsan, genitalierna). Förutom de ansiktsdrag som Rosett beskriver i kriterierna kan ett barn med FAS ha andra kosmetiska missbildningar som till exempel underutvecklade naglar och missbildade öronsnibbar. (Kokko& Mauriala 1999:12)

Det mest avgörande för barnets utveckling är graden av den neurologiska skadan. Graden av skadan kan variera mycket men i värsta fall förorsakar den en grav utvecklingsstörning. I lindriga fall förorsakar den olika inlärningssvårigheter bland annat koncentrationssvårigheter och svårigheter i den språkliga utvecklingen samt matematiska svårigheter. (Kokko& Mauriala 1999:12)

Största delen av barnen med FAS placeras i de kognitiva förmågorna som svagpresterande eller ”lägre medelklass”. Till och med 80 procent av barnen med FAS

har försenad språklig utveckling och i genomsnitt lär de sig att gå senare än barn allmänt.

Typiskt för barn med FAS är att när de väl har lärt sig att gå har de svårt att hålla sig stilla och lugna. Det är vanligt med svårigheter i balansen och koordinationen (Kokko & Mauriala 1999:12-13).

Kännetecknande för barn med FAS är störningar i uppmärksamheten. Detta kan man redan urskilja i 2-3 års för barn med FAS. Barn med FAS har svårt att koncentrera sig, hennes/hans humör växlar och hon/han är väldigt känslig för yttre stimulans. I och med att barn med FAS ofta har oönskat beteende och bristande sociala färdigheter har de ofta svårt att anpassa sig i grupp och få vänner. (Kokko & Mauriala 1999:12-13)

1.2 Konsekvenser av missbruk i familjer

Användning av rusmedel påverkar föräldrarnas sätt att reagera i sociala sammanhang och sättet att visa sina känslor. Barnen tar modell av sina föräldrars handlingsmönster. Ifall föräldrarnas färdigheter att besvara och tolka barnets känslor är ensidiga, förvridna, destruktiva eller bristande påverkar detta negativt barnets emotionella och psykiska utveckling. Detta kan man se i olika ”over the top” reaktioner. Antingen reagerar barnet kraftigt på en situation eller så fattas reaktionen helt och hållet. Okunskapen att reagera på ett anständigt sätt i förhållande till situationen ökar risken för emotionella och psykiska problem, vilket i sig ökar risken för marginalisering. (Holmberg 2003:23-24)

Risken för mentala problem i missbrukarfamiljer är större eftersom jag-bilden och självkännedomen är bristande. Då barnets grundläggande behov inte blivit tillfredsställda kan barnet känna sig oönskat. Fysiskt våld är alltid en riskfaktor då man talar om familjer med missbruksproblematik. Våldet som är riktat mot en familjemedlem eller barnet själv bidrar till att barnet inte känner att hennes känslor och tankar är betydelsefulla. (Holmberg 2003:23-24)

1.2.1 Föräldraskap och missbruk

Stor alkoholkonsumtion under graviditeten förorsakar barnet permanenta skador i det centrala nervsystemet, missbildning, avstannad utveckling i hjärnan samt försenad emotionell utveckling. Dessa utvecklingssyndrom kallas för fetal alkohol syndrom (FAS) och fetalalkoholeffekt (FAE). Det finns ingen säker gräns för användning av alkohol under graviditet utan redan ett starkt berusningstillstånd kan förorsaka en skada på det växande fostret. När mamman är berusad är även fostret berusat. Förutom berusningsmedel utgör även stress, störd nattsömn, dålig kost en risk för det växande fostret. Droger utgör en risk för fostret. När man använder droger under graviditeten påverkar det fostret på ett lite annat sätt än vad alkohol gör. Fostret upplever berusningstillståndet likväl som abstinens besvären, så man kan säga att fostret går igenom samma känningar som den missbrukande mamman. Fostret kan redan vid födseln vara beroende av droger och är därmed tvunget att börja sitt liv med drog rehabilitering. Typiska symptom för barn som blivit utsatta för drogmissbruk under graviditeten är rastlöshet, olika grader av skador och olika grader av smärta. Mammor som använder droger lider ofta av olika sjukdomar så som hepatit C och B samt HIV. Både hepatit och HIV kan smitta under graviditeten eller under förlossningen åt barnet. Blandmissbrukare, de som använder alkohol, mediciner och droger blandat, förorsakar mera skada åt fostret. Skadorna är grövre eftersom fostret blir ”förgiftat” av flera olika ämnen. (Holmberg 2003:26-27)

När man talar om missbruk av alkohol eller droger under graviditeten glömmer man ofta pappornas roll. Pappornas missbruk påverkar barnet då pappans beteende påverkar negativt den gravida kvinnans välmående. Pappans missbruk förorsakar ofta stress, depression och ångest hos den gravida samtidigt som man inte kan utesluta risken för fysiskt våld. Det fysiska våldet börjar ofta vid graviditeten när det sker förändringar i parets livssituation. (Holmberg 2003:26-27)

Olika forskningar visar att mammor som använder alkohol under graviditeten har ofta en svår livssituation och har haft det svårt under största delen av sitt liv. Många har mentala problem. Det är vanligt med depression och osocialt beteende. Det har visat sig vara svårt att få stöd av närstående eftersom de ofta också har problem med alkohol. (Koponen 2005:11)

1.2.2 Föräldrarnas missbruk och dess inverkan på barnet

En baby behöver sina föräldrar för att överleva. Föräldrarnas missbruksproblematik har många negativa konsekvenser på babyen allt från otrygg anknytning till berusning via modersmjölken vid amning. När det gäller babyens välmående kan situationer snabbt bli livshotande för den nyfödda. Ifall omvårdnaden inte är tillräcklig kan barnet svälta, insjukna av alkoholhaltig mjölk och/eller insjukna på grund av bristande upplevelser av närhet och omvårdnad. (Holmberg 2003:26-27)

Föräldrarnas sätt att reagera i olika sammanhang utgör grunden för trygghetskänslan hos barn. Föräldrarnas sätt att reagera är relevant för barnets trygghetskänsla. Trygghetskänslan etableras enligt hur föräldrarna klarar av att bemöta och förstå barnets olika budskap och önskemål i vissa specifika tillfällen. Ifall föräldern inte klarar av att känna igen och reagera på barnens vädjan, blir tryggheten bristfällig där barnet inte känner att hennes känslor blir besvarade. I familjer där båda eller ena föräldern har ett beroendeskop visar det sig att barnets grundtrygghetskänsla saknas eftersom missbruket hindrar föräldern att besvara babyens känslor och önskan. En annan faktor som påverkar barnets trygghetskänsla är det att förälderns beteende är oförutsägbart eftersom rusningen gör den vuxnas beteende onormalt. Barnets emotionella utveckling störs i och med att barnet ibland känner sig önskat och ibland oönskat. Detta är starkt förknippat med om föräldern är berusad eller inte och hur ofta berusningstillståndet inträffar. (Holmberg 2003:26-27)

Då barnets vård blir otillräcklig påverkar det hjärnans utveckling. Hjärnan behöver stimulans för att kunna utvecklas på ett ändamålsenligt sätt. Ifall barnet blir utsatt för våld påverkas hjärnans utveckling negativt, ännu allvarigare blir konsekvenserna ifall barnet utsatts både för våld och försummelse av vård. (Koponen 2005:13)

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Med detta arbete hoppas jag att blivande professionella skulle få en inblick i olika beteendemönster som barn med FAS (fetal alkohol syndrom) och barn med FAE (fetal alkohol effekter) kan ha och olika metoder man kan använda för att hämma dessa

eventuella beteendemönster. Syftet för arbetet är att ge verktyg till att bemöta ett barn med FAS/FAE och ge tillräcklig information för att förstå beteendet av barn med FAS/FAE. Syftet är även att öka socionomernas kunskap angående integration av barn med FAS/FAE i skolan. Vidare är syftet att öka kunskap för personal som jobbar med barn med FAS som är integrerade i grupper och hur man exempelvis kan handskas med visst oönskat beteende och ge vissa handlingsmodeller som eventuellt minskar eller dämpar det provokativa beteendet. I detta arbete skall jag redogöra för socialiseringsprocessen, integration och olika arbetsmetoder som kan användas i barngrupper.

I arbetet önskar jag att besvara följande frågor:

Hur kan man stöda socialiseringen hos barn med FAS/FAE?

Vilka olika metoder kan man använda/tillämpa på skolan, för att integrera barn med FAS/FAE i barngruppen?

Fokuset i arbete är att redogöra för socialiseringsprocessen och att beskriva olika metoder som kan användas då man jobbar med barn med FAS/FAE i skolåldern. Arbetet fokuserar även på socialiseringsprocessen. Vilken betydelse har socialiseringsprocessen för utvecklingen, vilken är socialiseringens processens roll då man agerar i en grupp samt vad innebär det att man är integrerad i en grupp? Exempelvis, vad skall personalen göra då ett barn inte klarar av att bete sig enligt normerna och reglerna i skolan? Hur skall man hjälpa andra barnen i gruppen (vilken metod? hur?) att ta med ett barn med FAS/FAE i gemenskapen? Jag har valt att fokusera på barn i skolåldern. Jag har valt att avgränsa arbetet till barn i skolåldern eftersom den flesta litteraturen tar i beaktan barn just i den åldern. Samtidigt har jag avgränsat genom att välja bort barnskyddets betydelse för barn med FAS/FAE.

2 TIDIGARE FORSKNING

Jag har valt ut fem artiklar som har relevans i vissa delar av mitt examensarbete. Urvalet har jag gjort genom att titta på artikelns titel och genom att läsa igenom sammanfattningen. På basen av det har jag valt och kommit fram till att använda dessa artiklar. Fokuset för sökorden har varit ord relaterat till beteende, FAS och sociala färdigheter. Tre av de artiklar som jag valt ut är gjorda i Amerika. Det är intressant att se hur dessa tidigare forskningar har samma fokus och forskningsområde som jag har.

Jag har valt att analysera olika undersökningar från sökrobotarna ERIC; Sökord: fetal alcohol syndrome OCH inclusion antal träffar: 4 samt Sökord: alla fält; social skills OCH fetal alcohol syndrome antal träffar: 36. ProQuest; Sökord: alla fält; inclusion OCH alla fält: fetal alcohol syndrome antal träffar: 59. STM-Publica antal träffar 40. EBSCO kombinerad resultat för; Alla fält= FAS/FAE OCH Och Alla fält=integration 20035 träffar. Alla fält: fetal alcohol syndrome och Alla fält: inclusion ERIC antal träffar 4.

Dybdahl & Ryan (2009) forskning Inclusion for Students With Fetal Alcohol Syndrome: Classroom Teachers Talk About Practice gjordes under en tre års period. Forskarna observerade skolklasser och gjorde intervjuer med lärare i låg- och högstadiet. Undersökningens syfte var att kartlägga vilka färdigheter och kunskaper lärare har om barn med FAS/FAE. Dessutom kartlades vilka strategier lärarna använde för att barn med FAS/FAE skulle lära sig och kunna följa reglerna i klassen. (Dybdahl & Ryan 2009)

Enligt Dybdahl & Ryan (2009) tyckte lärarna att det var viktigt att behandla barnen som individer och inte som ”barn med FAS/FAE eller ett barn med utvecklingsstörning”. Ett av teman som kom starkt fram var att en stor del av lärarna upplevde att barnen med fetal alcohol syndrom klarade sig medelmåttigt eller lite sämre i klassen, men den största problematiken låg i beteendet. Resultaten av intervjuerna var att barn med FAS/FAE har svårt att koncentrera sig i ett klassrum där det finns flera barn. Det som kom tydligt fram var att de flesta barn med FAS/FAE hade koncentrations svårigheter vilket ofta ledde till oönskat beteende under lektionerna. (Dybdahl & Ryan 2009).

I forskningen beskrevs positiva upplevelser om hur barn med specialbehov inkluderades i klassen. Lärarna kunde följa med barnens akademiska utveckling, beteendemönster från skoldagens början till dagens slut. Dessutom observerades barn med FAS och deras interaktion med andra människor och andra medlemmar av personalen. Det nämndes även det speciella sambandet som uppstod mellan lärare och elev då de arbetade intensivt tillsammans. Det kunde även ses som en negativ sak att barnet skulle byta från lågstadiet till högstadiet. Det ansågs otryggt eftersom man inte kunde garantera att stödet skulle motsvara det behov som barnet med FAS/FAE hade (Dybdahl & Ryan 2009).

Forskningen Contributions of Family Leisure to Family Functioning Among families that Include Children with Development Disabilities av Dodd&Hornberger (2009) handlar om familje dynamik. Min motivering varför jag har valt denna forskning, trots att det handlar om familjer, är att man kan se samband och likheter mellan skolvärlden och hemmet. Trots allt vistas barnen flera timmar av dagen i skolan, vilket motsvarar en stor del av den tid som barnen är vakna. Undersökningen handlar om hur familjen fungerar och familjens dynamik. Forskarna fokuserar sig på relation, makt fördelning, struktur, regler/normer samt kommunikations mönster inom familjen. För att få en förståelse för familjen har forskarna observerat familjer. Frågor som ”hurdana beteendemönster förekommer i familjen?” och ”hur påverkar individens beteende på gruppen/familjen?” besvaras. (Dodd&Hornberger 2009)

I forskningens nämns Olsons modell om familjer, intressant nog hittar man samma element som brukas i barngrupper. Olsons modell handlar om sammanhållning, anpassning och kommunikation. Det delades i två grupper; kärnfamiljens fritid och den balanserade familjens fritid. Kärnfamiljens fritid beskrivs som den tid då man utför vardagliga sysslor: spela spel, leka ute, äta middag tillsammans, gå på promenad med mera. Medan den balanserade familjen utför mindre vardagliga aktiviteter så som att åka på semester, nöjesparker, utfärder, maskerad och så vidare. Dessa verksamheter är mindre förutsägbara och därmed kräver de anpassningsförmåga, god kommunikationsförmåga och tillit inom familjen (Dodd&Hornberger 2009).

Enligt Dodd & Hornberger (2009) kan en familj med ett barn med funktionshinder fungera som en "normal" familj. Det har visat sig att familjer med barn med handikapp har samma förutsättningar att göra "normala" familjesaker tillsammans. För detta är förutsättningen att barnet med funktionshinder är inkluderad i familjen och att familjen uppfyller faktorerna i Olsons modell om anpassning, samhörighet och kommunikation (Dodd&Hornberger 2009)

McGee et al. (2009) har i sin undersökning, Social Information Processing Skills in Children with Histories of Heavy Prenatal Alcohol beskrivit olika sociala utmaningar man möter under barndomen. Exempelvis kan dessa sociala utmaningar betyda bindande av vänskapsrelationer, att erbjuda och be om hjälp, behärska oönskat beteende samt sökande efter information eller uppmärksamhet. I texten tas upp sex steg om sociala processer hos barn. Steg ett och två förklaras som den process där barnet blir medvetet om att det finns olika beteende "koder", normer, som man skall följa i olika situationer. Processen blir mera som en inre process, en mental process, som man utvecklar en individuell handlingsmodell för. Steg tre, barnet väljer ut ett mål eller utarbetar en önskan om vad hon vill nå för "resultat" under ett socialt samspel, med andra ord vad hon vill få ut av situationen. Steg fyra är steget där barnet väljer det rätta beteendemönstret utgående från minnet, barnet använder tidigare erfarenhet av en liknande situation till nytta, eller utvecklar ett nytt sätt att reagera på utgående från det vad barnet utläser av situationen. Steg fem handlar om att barnet väljer ut det mest positiva, konstruktiva, sättet att handla i en social situation och i steg sex handlar barnet enligt det. (McGee et al. 2009)

Man kan säga att kunskap är det som styr vårt beteende i olika situationer. För barn som inte har normal uppväxt förhållanden och inte har samma erfarenheter socialt saknar handlingskompetens som krävs för att man skall kunna genomgå sociala situationer utan problem. I undersökningen kommer man fram till att barn med FAS hade betydligt svårare med att handla socialt än barn som inte hade FAS. Undersökningen är starkt kopplad till skolvärlden. Som undersökningen visar har barn med FAS/FAE svårt att följa normer och handla enligt sociala förväntningar. Det som även kommer fram är att de barn som har fetal alcohol syndrom har större behov av att få andra barn att gilla sig själv än barn som inte har FAS/FAE. (McGee et.al 2009).

Weiner & Morse (1994) har gjort en undersökning som kallas Intervention and the child with FAS. De redovisar för grunden i FAS/FAE problematiken. Det som undersökningen koncentrerar sig på är hur tidigt ingrepp påverkar utvecklingen av barn med FAS/FAE. Ingreppet fokuserade på att lära föräldrar olika tekniker i hur de skall stimulera sina barn hemma. Enligt undersökningen hade det skett en tydlig framgång hos barnen, då man gjorde en uppföljning av familjerna efter en period på sex månader. Strategierna beskriver hur olika faktorer påverkar framgången i sociala sammanhang och i inlärningssituationer. Faktorerna som ansågs signifikanta för ovan nämnda sammanhang är: miljö, kunskaper för inlärning, konsekvent tillvägagångssätt och villighet att förändra sin livsstil. (Weiner & Morse 1994).

Miljön skall tas i beaktan då man jobbar med barn med fetal alcohol syndrome. Eftersom barn med FAS/FAE ofta är överkänsliga för ljud, beröring och visuella retningar är det viktigt att eliminera överlopps stimuli. Då har barnet lättare att koncentrera sig. För koncentrationen och beteendet har miljön viktig inverkan eftersom en överstimulerad miljö gör barnet med FAS/FAE orolig och okoncentrerad. (Weiner & Morse 1994).

Till skillnad från barn med normal utveckling måste barn med FAS/FAE läras de mest grundläggande sakerna. Barn med FAS/FAE har svårt att se skillnad mellan vän och fiende och de har även svårt att avgöra vad som är lämpligt beteende och vad som inte är lämpligt. I undersökningen ges ett inlärningsexempel där man använde sig av rollspel som inlärningsmetod. (Weiner & Morse 1994)

Den tredje interventionsstrategin är konsekvent beteendemönster i den miljön som barnet rör sig i. Enligt Weiner & Morse (1994) kunde man göra den slutsatsen genom att följa med en pojkes skolframgång. Man kunde urskilja vissa faktorer som påverkat pojkens inlärning positivt. Weiner & Morse (1994) påpekar att fastän det handlar enbart om ett barns erfarenhet kan man ändå urskilja faktorer som kan generaliseras till andra barn med FAS. Det som hade påverkat pojkens inlärning positivt var en lärare som var entydig, konsekvent och använde förebyggande disciplinerande åtgärder. Även visuella hjälpmedel och en upplägning som förstärker klassens regler och aktiviteter användes

samt samma rutiner dagligen med små variationer. Inlärningsmetoder som förstärker empowerment känslan hos eleverna ansågs relevanta. (Weiner & Morse 1994).

Enligt Weiner & Morse (1994) borde föräldrarna strukturera sina barns hemmiljö. För att kunna garantera barnens välfärd borde föräldrarna modifiera sin livsstil så att barnen med FAS upplever positiv atmosfär och jobbar för att barnet skall lyckas med givna uppgifter samt se de färdigheter och styrkor som barnet har (Weiner & Morse 1994).

Piironen & Siukolas (2005) undersökning Ehkäisevän päihdetyön toimintalinjoja Alkoholiohjelman liittyneiden sosiaali- ja terveystien järjestöjen toimintalinjoja 2004 – 2005 granskar olika social- och hälsovårdsorganisationer i Finland vilka medverkar som samarbetspartners i Alkoholprogrammet 2004-2007 som koordinerats av social- och hälsovårdsministeriet. Samarbetsorganisationerna var sammanlagt 81 stycken. Till organisationerna hör bland annat Myllyhoitoyhdistys ry, Nuorten Päihdekuntoutusyhdistys, Omaiset Mielenterveystyön Tukena, Sininauhaliitto ry, Elämäntapaliitto ry samt Folkhälsans Förbund (Piironen & Siukola 2005).

Enligt Piironen & Siukola (2005) framgår det i rapporten att verksamheten i organisationerna fokuserar sig på förebyggande verksamhet. Verksamheten går ofta ut på kamratstöd och att dela ut information om alkoholskador. Service i form av stöd gav egentligen enbart rusmedelsorganisationer som till exempel AA. Betydligt mindre erbjöds annan form av service som till exempel vård- och rehabiliteringsservice. Enligt rapporten fokuserade majoriteten av organisationerna (56%) på att rikta sin verksamhet direkt till konsumenten. Cirka 30% inriktade sin verksamhet både direkt och indirekt åt konsumenten. Av denna 30% var en sjätte del av organisationer som fokuserade sin verksamhet på indirekt arbete som till exempel att dela ut information om alkoholrelaterade skador samt erbjuda stöd till sina medlemsorganisationer. sådana organisationer är bland annat Sininauhaliitto, A-Kiltojen Liitto, Folkhälsans Förbund samt Elämäntapaliitto (Piironen & Siukola 2005).

I rapporten framgår att de som får den största nyttan av organisationernas arbete är vuxna. Endast 27% av alla organisationer fokuserade sin verksamhet enbart på barn och då var tyngdpunkten på tonåringar, lika många (27%) organisationer fokuserade sin

verksamhet både på barn, unga och vuxna. De övriga organisationerna inriktade sin verksamhet endast på vuxna. I grund och botten enligt Piironen & Siukola (2005) är rapportens syfte att kartlägga hurdan verksamhet har samarbetsorganisationerna ordnat för att motverka alkoholskador 2004 och 2005. Tydligt kom fram att den verksamhet som ordnas mest är förebyggande verksamhet i form av att dela ut information och att ordna kamratstöd. Mindre tyngd fick stöd i form av olika slag av rehabilitering och vård (Piironen & Siukola 2005).

2.1 Sammanfattning av tidigare forskning

Barn med FAS rätt så bra i skolan fast största problemet ligger i barnets beteende. Enligt en intervju (2009) har att barn med FAS hade ofta svårt med koncentrationen vilket leder ofta till problem och bråk i klassen. (Dybdahl & Ryan 2009). McGee et.al (2009) redovisar i sin undersökning att vårt beteende är starkt förknippat med kunskap. För att kunna genomgå sociala situationer problem fritt borde man ha i bakgrunden erfarenheter om olika sociala händelser. Utan dessa erfarenheter har man brister i sin handlingskompetens och då kan problem uppstå. Barn med FAS saknar ofta denna kompetens och de har svårt att handla enligt sociala förväntningar och normer. (McGee et.al 2009).

Enligt Weiner & Morse (1994) kan olika strategier utvecklar kunskapen att agera i sociala sammanhang och inlärningssituationer. De faktorer som ansågs betydelsefulla för de tidigare nämnda sammanhang är: kunskaper för inlärning, konsekvent tillvägagångssätt, miljö och villighet att förändra sin livsstil. (Weiner & Morse 1994) Trots att det finns ett barn med handikapp i familjen betyder det inte att det inte skulle finnas samma förutsättningar att göra ”normala” saker tillsammans som familj, som till exempel åka på semester. Det ända som förutsätts (förutom ekonomiska resurser) är faktorer som finns i den så kallade Olsons modell nämligen samhörighet, kommunikation och anpassning. (Dodd & Hornberger 2009)

3 TEORETISK REFERENS RAM

I mitt arbete skall jag presentera följande teoretiska utgångspunkter: socialisering och integration samt två olika arbetsmetoder Bright Start och Tomtens skattkista. Neuropsykologisk örelse, -dans- och musikprogram.

3.1 Socialisering

Enligt Madsen (2008:96) är varje människa socialiserad. Socialiseringen är den process som gör människan till den person man är. Socialiseringsprocessen är en inre process som sker då människan genomgår en psykologisk process där personen utformar sina kunskaper och potentialer. Socialisering kan sägas vara en process där en människa blir en del av samhället genom att ta in vanor, seder och normer som styr den sociala samvaron i samhället (Madsen 2008:96). Enligt Madsen (2008:101) finns det i varje sociala samvaro eller gemenskap normer som styr vårt beteende. Ifall någon bryter eller avviker från dessa normer kan han ställas in för sanktioner. Sanktionen kan ta uttryck på olika sätt, till exempel genom att man blir utfrysad från gemenskapen. Detta samspel är en form av social kontroll i socialiseringen där man reglerar beteende och växelverkan. (Madsen 2008:101) Den tyske pedagogprofessorn Giesecke har bearbetat en teori där han beskriver socialisering som en process som lever beroende av olika motsättningar i livet. Socialiseringen är bunden till olika gemenskaper som hem, skola, vänner, hobbyer och andra sociala sammanhang, Gieseckes teori talar om pluralistisk socialisering. (Madsen 2008:97) Under barndomen spelar reglerna och normerna en stor roll, men när barnet förs i en annan miljö till exempel till skolan ändras normsystemet enligt skolans förväntningar. Konflikter uppstår då barnet i kamratkretsen följer andra sociala regler än hemma och avviker från de normer som råder i hemmet. I och med de olika sociala

instanserna kan föräldrarna inte oavbrutet övervaka barnet och därmed flyttar ansvaret över barnets beteende till barnets eget omdöme. (Madsen 2008:97-98)

Enligt Madsen (2008:102) är socialiseringen inte enbart en process där man blir en del av samhället utan också en process där man blir ”jag” sig själv. Genom denna process bildar man även sin egen kultur. Det som karakteriserar det moderna socialiseringsvillkoren är oförutsägbarhet, ogenomskinlighet, uppbrott samt komplexitet. Dagens samhälle förändras konstant och därmed är det viktigt att människan anpassar sig i livets motsättningar och brytningar. Trots att socialiseringen sätter stora krav på barns och ungas beteende enligt de givna villkoren kan detta tryck bidra till uppväxten av nya sociala roller och förväntningar. Socialiseringsprocessen är en följd av ökat tryck från samhället i förhållande till kommunikativa kompetenser så som; rollbyte, självkontroll, social flexibilitet, problemlösningsfärdigheter, inlevelseförmåga samt ändringsberedskap. (Madsen 2008:101-103) Enligt Madsen (2008:103-104) är dessa kompetenser beroende av socialiseringen som en process som leder till integrering i sociala samvaron där det är möjligt att pröva sig fram och göra sina egna val. Ifall integreringen misslyckas kan man tänka sig att det är socialpedagogens arbetsfält att stöda och utveckla den allmänna livskompetensen. Utan kompetenser hamnar man ofta ut för social kontroll och samhällsliga sanktioner i form av utstötning och marginalisering. (Madsen 2008:104)

3.2 Integration

Integration kan granskas på två nivåer; på samhällslig nivå och på individuell nivå. Den individuella nivån kan förstås så att en individ är integrerad då den har bildat samband mellan olika sociala sammanhang som till exempel en grupp eller institution. Integration på samhällslig nivå är då individen och olika grupper i samhället (hem, skola, arbete, hobbyer) har bildat och fastställt sociala relationer i ett gemensamt nätverk. (Madsen 2006:135)

Social tillhörighet och integration kan uppnås genom att följa gemensamma normer och genom att knyta samband och relationer till olika grupper och institutioner i samhället

(familj, skola, hobby, klubbar, samfund). I de olika gemenskaperna råder olika moraliska normer som utformas i de olika grupperna. Dessutom förväntas individen att leva upp till gruppens normer fastän normerna kan variera beroende av gemenskap. Denna anpassning kallas för social integration och själva processen kallas för assimilation. Det finns alltid risker för att integrationen brister av orsaker så som att normerna och värderingarna inte passar ihop med individens moraliska uppfattning. Samhörigheten i gruppen kan försöka upprätthållas genom att bilda värderingar och normer som individen kan identifiera sig med. (Madsen 2006:136-137)

Social differentiering och integration kan ses i detta sociala sammanhang den process där individen blir en deltagare i flera olika gemenskaper och grupper. Dessa grupper har likadana värderingar och normer fastän de kan ha totalt annorlunda innehåll i sin verksamhet. Det att integrationen sker i flera olika system gör hela processen mera komplicerad. Genom att individen anpassar sig till de enskilda gruppernas värdesystem, tar an gruppens sätt att kommunicera och lever upp till de sociala förväntningarna, sker integrationen. Marginalisering i detta sammanhang kan förklaras med att de olika villkor som har satts för integrationen förändras och då ändrar även villkoren för antagande i gruppen. (Madsen 2006:137-138)

Rättigheter och integration är ett sammanhang som sker mellan individ och stat. I grund och botten handlar det om att medborgaren eller individen kan ta nytta av sina rättigheter, rättigheter i förhållande till rätt till utbildning, familj, jobb och omsorg. Normerna styrs av juridiska aspekter som innehåller plikter och rättigheter. Marginalisering i detta sammanhang betyder att man är utstängd från någon av gemenskaperna som till exempel arbetet. (Madsen 2006:138-139)

Genom egna personliga och frivilligt bundna nätverk, som bygger på tillit, sker social integration. Dessa relationer styrs inte av politik eller juridik utan enbart av tillit och ömsesidighet. Man kan säga att den här slaget av sociala nätverk uppstår genom människans naturliga strävan att skapa gemenskaper i grupper där de egna värderingarna och normerna möts. Sociala nätverk anses som en viktig resurs i att nå personliga mål. Utstötning och marginalisering i detta fall betyder att det finns brister i

människans nätverk och därmed finns det inte tillräckligt med socialt stöd i form av personliga kontakter. (Madsen 2006:140)

3.3 Olika arbetsmetoder med barn med FAS/FAE

I detta kapittel skall jag presentera två olika arbetsmetoder som man kan använda då man jobbar i barngrupp. Den första metoden är Tomtens skattkista Neuropsykologiska rörelse, -dans- och musikprogram och den andra metoden är Bright Start.

3.3.1 Tomtens skattkista Neuropsykologiska rörelse,-dans- och musikprogram

Tomtens skattkista är ett program som skall förbättra neuropsykologiska utvecklingen hos barn med lindrig eller medelsvår utvecklingsstörning i åldern 6-10 år. Programmet kan användas som sådan åt andra specialgrupper och för barn med normalutveckling i daghemsåldern. (Vähäkuopus et al. 2008:13)

Programmets mål är att utveckla barnets beteendemönster (medvetna, frivilliga) med att förbättra och utveckla barnets kognitiva och emotionella färdigheter samtidigt.

(Vähäkuopus et al. 2008:11) Andra mål ,förutom de ovan nämnda målen, är att utveckla gestaltning av kroppen och öka motoriska färdigheter. (Vähäkuopus et al. 2008:13) För att nå de olika målen är det ändamålsenligt att modifiera programmet enligt barnens behov, utveckling och färdigheter. I början av programmet är det viktigt att kartlägga barnens färdigheter och bli medveten om det som behövs utvecklas. (Vähäkuopus et al. 2008:11)

Programmet är uppbyggt av olika dans-,rörelse och musikuppgifter som kan delas i tre olika delar. Den första delen innehåller övningar där man varierar mellan stimulans och

avslappning, andra övningen övar upp kännedomen om egen kropp och den tredje övningen koncentrerar sig på olika rörelser och koreografi. (Vähäkuopus et al. 2008:12)

Den första övningens syfte är att genom att variera mellan stimulerande och avslappnande övningar hjälpa både hyperaktiva barn och understimulerade barn. Beroende på barngruppen kan man välja vilken övning det är bäst att börja med. Är det den avslappnande övningen eller är det den aktiverande/stimulerande övningen. Övningarna kan utföras i olika tempon beroende på hurdan musik man använder, antingen långsamt och stillsamt eller snabbt och rytmiskt. Genom att variera mellan övningarna och deras tempo förebygger man att barnen skall bli uttråkade och trötta. Övningarnas syfte är att förbättra balansen, rörligheten samt att hjälpa barnen att behålla samma ställning. I och med dessa färdigheter lär barnet sig att behärska sin egen kropp och barnet lär sig hur kroppen fungerar i olika situationer. Övningarna utförs tillsammans i gruppen framför en spegel på golvet. (Vähäkuopus et al. 2008:12-13)

Barnens rörlighet utvecklas med hjälp av olika rytmiska dans- och rörelseövningar. Målet med dessa övningar är att barnet i egen takt lär sig de olika rörelsebanorna. Övningarnas svårighetsgrad kan varieras med att variera på övningarnas längd, med att ändra på musik och rytm, ändra på hur intrigen framskrider och genom att variera mellan rörelsernas svårighetsgrad. (Vähäkuopus et al. 2008:13)

Musiken spelar en stor roll i programmet. Till en början med är det bra att öva utan musik eller öva i takt med att läraren klappar eller sjunger. Detta möjliggör det att barnen i lugn och ro lär sig rörelserna och detta gör det möjligt att öka svårighetsgraden gradvis. Senare kan man ta in färdigt inspelad musik och sång. Allt med intrigen framskrider blir även rörelserna svårare. I början av programmet ligger tyngdpunkten på de grovmotoriska övningarna, men senare förflyttas tyngdpunkten till mer finmotoriska övningar. Trots att övningarna blir svårare är det viktigt att barnen slutför övningarna. Det är mer viktigt att barnen slutför uppgifterna än att rörelserna utförs felfritt. (Vähäkuopus et al. 2008:13)

Händelserna, intrigen, går ut på att tomtten har tappat bort nyckeln till sin skattkista. Barnens uppgift är att hjälpa tomtten att hitta nyckeln. Med hjälp av olika tips, som

tomten ger, skall barnen hitta nyckeln. I händelserna medverkar djur som spelas av antingen av den vuxna (ledaren) eller någon av barnen. Djurens roll är att hjälpa barnen att leva in i historien och vägleda barnen genom händelserna. När nyckeln är hittad och skattkistan öppnad delar tomten ut åt varje deltagare en skatt. Skatten fungerar som belöning och kan vara till exempel ett klistermärke eller till och med en dag i parken. (Vähäkuopus et al. 2008:13-14)

När man börjar programmet skall man fundera tillsammans med barnen vilka hjälpmedel man behöver, dessutom skall det ännu klargöras och diskuteras med barnen vad är målet med övningarna och vilka svårigheter man eventuellt kan stöta på då man utför övningarna. Då man väljer svårighetsgrad skall man beakta följande faktorer: lärarens erfarenhet och lärarens kännedom om barnens starka och svaga sidor. Dessutom är det viktigt att välja övningar som inte är för svårt. Som tidigare nämnt är det mer viktigt att barnen slutför programmet än att utföra den ”perfekt”. Tyngdpunkten ligger i att barnet får en positiv upplevelse och en känsla av att lyckas. Den som leder övningen skall inte glömma att ge positiv feedback, för varje lyckad moment skall positiv feedback ges. (Vähäkuopus et al. 2008:13-14)

Programmet innehåller flera moment som stöder barnets emotionella och sociala utveckling. Genom att göra uppgifterna och övningarna tillsammans i grupp sker det en växelverkan mellan alla deltagare. Allt medan händelserna framskrider hjälper barnen varandra och det uppstår ett inlärningsmoment. Barnen lär sig inte enbart av den som leder övningarna utan även av de andra barnen som deltar i övningarna. I övningarna ingår rolltagande. Rolltagande sker då barnen tar en djurskepnad eller en roll som ”tomtens hjälpreda” med att hitta nyckeln. Genom rolltagande och inlevelsen i en karaktär växelverkar barnen med varandra, det blir lättare att leva in i historien och det blir en positiv atmosfär när man känner att man lyckats med den givna uppgiften. Deltagandet bidrar till att barnen får positiv feedback samt bekantar sig med olika material genom att till exempel ligga på madrasser och genom att använda sig av olika leksaker och rekvisita. (Vähäkuopus et al. 2008:12)

3.3.2 Bright Start

Bright Start är en grupprehabiliteringsmetod som rikar sig till barn i åldern 8-11 år. Metoden kan tillämpas i olika specialgrupper, men även i grupper med barn med normalutveckling. Metoden är utvecklad av amerikanen H.C Haywood och hans kolleger. Bright Start grundar sig starkt på kognitiv psykologi och har som grund teorier av bland annat Piaget, Vygotski, Feuerstein och Haywood själv. Haywood framhäver i sina teorier rollen av handledd inlärnings erfarenheter till vilken även Bright Start grundar sig på. En annan tyngdpunkt ligger i inre motivation. Bright start programmet kan förverkligas av alla som är intresserade av ämnet. Det ordnas olika kurser och det finns även skrivet material där man hittar anvisningar om programmet. Främst är det menat för personal inom skol-och dagvården, talterapeuter och psykologer. (Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos 2012)

Bright Start är indelat i olika (sju) delområden, varje del innehåller 20-30 timmar av inlärningsmoment. Dessa områden är självreglering, kategorisering, jämförelse, rolltagande, att ta modell av, serier, siffror samt bokstäver. Självreglering och rolltagande är av de ovan nämnda färdigheterna de som förbättrar sociala färdigheter medan de andra faktorerna är mera direkt inriktade på kognitiv utveckling. (Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos 2012)

Bright Start har många fördelar och utvecklar många färdigheter. Som tidigare nämnt ökar programmet metakognitionen där tyngdpunkten för hela programmet ligger. Andra områden som programmet utvecklar är det representativa tänkande, motivation och effektivitet i inläringen. Det representativa tänkande utvecklas oberoende av språkliga färdigheter och med hjälp och stöd av den handledda inläringen sätter tankeprocessen igång. Genom att förbättra barnens motivation för inläringen är det mera sannolikt att barnen utför de givna uppgifterna. Dessutom bidrar motivationen till olika verktyg och tekniker för självvärdering samt glädje i lärande. Genom att göra inläringen mer effektiv ökar även färdigheterna till att klara sig i vanlig skolmiljö. I och med att inläringen blir mer effektiv uppmuntarar det till självriktat tankesätt och bättre tankeprocesser (i och med att man förstår sina egna tankeprocesser). Detta ökar kunskapen att använda självständigt tänkande då det gäller att lösa olika problem i olika delområden i livet så som i hem, skola och människorelationer. (Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos 2012)

Bright Start programmet syfte är att ge barnet färdigheter till att kontrollera sitt eget beteende. Barnets beteende har styrts eventuellt av olika auktoriteter så som handledare och lärare men med hjälp av programmet är det meningen att barnet skall få tillräckligt med kunskap att behärska sitt eget beteende utan att någon utomstående behöver redogöra för vad som man inte får göra och vad som är tillåtet. Dessutom skall barnet lära sig att använda och utnyttja självkontrollen i sociala sammanhang. Syfte med dessa övningar är att lära sig olika matematiska begrepp och fenomen. Det som skall identifieras är siffror, matematik (vad är matematik och dens grunder) och ordningstal. Dessutom skall barnen lära att känna igen bokstäver och vad som kännetecknar dem. I övningarna ingår även att kunna jämföra och förstå olika fenomen. Först börjar man med lite enklare övningar så som att jämföra skillnaden mellan stora och små bokstäver och hur man använder dem i texter. Allt med som det sker framgång i elevernas färdigheter byter man till mera krävande och svårare övningar. Det är inte enbart fenomen och bokkunskap som skall jämföras och förstås utan även det egna beteendet. Här är det meningen att barnet eller den unga skall bli medveten av skillnaderna mellan det kontrollerade beteendet och det självstyrda beteende. I längden borde denna övning leda till ett mera behärskat beteende. (Tiedonpuu. 2012)

Rolltagande är en viktig färdighet som utvecklar känsla av empati. Olika övningar i rolltagande möjliggör att barnen lär sig att se olika situationer från olika personers perspektiv. För att nå den optimala nyttan med denna övning skall man även använda sig av jämförelse och förståelse. Kategorisering är ett delområde i Bright Start programmet. Övningen handlar om att gruppera enligt likheter och olikheter, att grunda klasser och känna igen hierarkiska uppdelningar, även i klassrummet. I klassrummet handlar den hierarkiska uppdelningen om förhållande mellan lärare-elev-assistent och hur dessa förhållanden skall fungera. Det sista delområdet handlar om att lära sig att ta emot och fungera enligt givna anvisningar och modeller. Detta kan även ses gälla givna uppgifter, men även givna handlingsmönster. (Tiedonpuu. 2012)

Alla delområden har en gemensam uppgift i helheten. Målet är att känna igen kriterier för definieringar, punktlighet, att kunna namnge saker (olika begrepp, bokstäver,

siffror), hypotetisk tankesätt, självreglering/kontroll, rolltagande, jämförelse och samhörighet samt konsekvent handlingsmodell. (Tiedonpuu 2012)

4 METOD

Jag har valt att göra en källstudie, litteraturstudie. Jacobsen (2009) beskriver tre olika situationer där det är lämpligt att använda litteraturstudie som metodval. Syftet med mitt arbete tangerar ett av tre av de situationer som Jacobsen beskriver. Första situationen är den situation då det är omöjligt att samla in primärdata. I detta fall kan det handla om att personen man vill studera har avlidit och därmed är det omöjligt att göra en primärstudie. Andra tillfällen kan vara då den som skall intervjuas är hindrad av att besvara frågor på grund av tystnadsplikt eller helt enkelt av ovilja att besvara frågor. (Jacobsen 2009:113)

Mitt val grundar sig på tanken där jag övervägde att skall jag intervjua eller inte intervjua respondenter. När jag gick igenom diverse material kom jag fram till att den litteratur som finns till förfogande är riklig och skulle därmed ge mig ett bra urval med material. Samtidigt funderade jag kring eventuell problematik i att nå respektive klientgrupp. Följande frågor väktes i mina tankar; ifall jag skulle intervjua biologiska föräldrar till barn med FAS/FAE, skulle denna information vara pålitlig? Ifall jag skulle intervjua föräldrar/vårdnadshavare (inte biologiska föräldrar) till barn med FAS/FAE, skulle de våga/ha mod att stiga fram och delta i förfrågningen? Skulle ämnet vara för privat och känsligt? Framför allt ställde jag en fråga till mig själv; hur modig är jag själv, skulle det kännas naturligt att gå in på så privata områden i människans liv? När jag övervägt litteraturöversiktet och fört en inre diskussion med mig själv kom jag fram till att litteratur studie är ett bra alternativ för mig och mitt examensarbete. Problem som man kan hamna ut för när man använder litteraturstudie som metod är att litteraturen man granskat har haft ett annat syfte än vad man själv har. Hur skall man urskilja det material som passar ens egna syfte? Det viktigaste är dock att man kommer ihåg att överväga hur trovärdig, hur vetenskapligt korrekt, källan är. (Jacobsen 2009:114)

Litteraturstudie anses som kvalitativ metod fastän det kan innehålla data i form av siffror och statistik. När det gäller reliabiliteten av det material man samlar in kan det vara problematiskt att bedöma eftersom man inte alltid har tillgång till primära källan. Det finns alltid en osäkerhet när man inte vet hur datan har samlats in, vilka mätninginstrument har använts eller vem har registrerat resultaten och informationen. (Jacobsen 2009:114-115)

I mitt examensarbete har jag tänkt tackla problemen med att undersöka litteraturen noga och om möjligt försöka få tag på den primära källan. Samtidigt strävar jag till att kontrollera att datan inte är föråldrad och att den information jag använder stämmer överens med resten av materialet. På det sättet kan man jämföra informationen som beskrivs och utesluta den information som skiljer sig signifikant från det andra materialet. Samtidigt kan man ändå få en intressant diskussion då man jämför olika uppfattningar om ämnet som undersöks.

4.1 Generaliserbarheter

Enligt Jacobsen (2009:168) kan man hitta argumenter för generaliserbarheter med att jämföra olika undersökningar och därmed få mera stöd för sina argument. Med hjälp av jämförelsen kan man även sätta resultaten i ett större kontext då urvalet av klientgrupp/enheter blir större och därmed mer generaliserbara.

Generaliserbarhet i mitt arbete handlar om att jämföra olika källor och deras resultat. I det fallet kan man konstatera att fastän klientgruppen, barn med FAS/FAE, är den samma har man gjort sin undersökning på olika orter och på barn i olika åldrar. I källorna kan man oberoende av olika detaljer (ort, ålder mm.) hitta uppgifter som stämmer in generellt på klientgruppen- barn med FAS/FAE.

4.2 Bearbetning och analys

Jag har tänkt följa Jacobsens fem faser om innehållsanalys. Fas ett innebär att dela in arbetet i olika kategorier i form av olika problemställningar eller teman. För att få struktur i texten använder man sig av kategorier eller teman. Syfte med detta är att ta fasta på det viktiga och väsentliga i texten likaväl som den klargör ifall det finns data som liknar varandra det vill säga innehåller likheter. (Jacobsen 2009:139-141)

Fas två innebär att ge kategorierna innehåll, förklara och beskriva med hjälp av exempel och citat. Exempel och citat hjälper att definiera kategorierna eller teman. Man kan även säga att definieringen belyser vad kategorin eller temat går ut på. (Jacobsen 2009:142)

Fas tre innebär att räkna ut hur många gånger temat eller problemställningen kommer upp. I denna fas är det meningen att stöda resultatet med att ge en översikt på tema/kategorier, eller som Jacobsen (2009:142) nämner, att ge ett ”positivistiskt förhållningssätt” i det hela. (Jacobsen 2009:142)

Fas fyra och fem innebär en jämförelse av materialet, hitta likheter och olikheter samt hitta förklaringar till olikheterna. Meningen är att man skall kunna hitta reabilitet i sin text. Att kunna påpeka att det är flera aspekter som har samma teman eller kategorier. Med att ta fasta på olikheter kan man hitta undersökningens svaga sidor och hitta faktorer som ger tyngd i att ifrågasätta resultatet. (Jacobsen 2009:139,142)

4.3 Etiskt förhållningssätt

Enligt Jacobsen (2009:27) är det bästa sättet att vara genomskådlig och pålitlig i sin forskning är att ge tillgång till samma material som man själv använt. I praktiken betyder detta att man skall sträva till att ge så korrekta källhänvisningar och källförteckning som möjligt. Jacobsen (2009:28) beskriver även att det är bra att överväga vilken nytta andra har av forskningen. På det sättet är det enklare att följa etiska reglerna eller de etiska riktlinjerna. I mitt examensarbete har jag som mål att beskriva och förklara så noggrant som möjligt det material som jag undersöker. Det är också en av de etiska aspekterna som Jacobsen (2009:27) beskriver.

5 RESULTAT

I de artiklar som jag har valt att analysera kan man urskilja olika kategorier. För att förtydliga mitt urval har jag ställt upp mina resultat av metasökning i en tabell (tabell 1.), sedan har jag sammanställt olika kategorier från artiklarna i en annan tabell (tabell 2.). Tabell 2 är till för att göra det lättare att uppfatta innehållet i artiklarna och gör det lättare att uppfatta de resultat jag redovisar för. Tabell 1 i sin tur beskriver hurdana svar jag fått av metasökning.

Jag har använt mig av sex artiklar i mitt resultat och min analys. Sökorden ”socialisation AND Fas” gav 8580 stycken resultat och av dessa resultat valde jag tre artiklar. Sedan använde jag mig av sökorden ” Fetal Alcohol Syndrome AND social kompetens” denna sökning gav 18 svar varav jag använde mig av en artikel. Sökorden; ” sosialisaatio AND Fetal alcohol syndrooma” gav fem stycken svar och sökorden ” utveckling AND Fetal alcohol syndrome” gav 100 svar, av båda sökresultaten använde jag mig av en artikel.

Tabell 1. Resultat av metasökningen

Artikel	databas	sökord	antal träffar	Abstrakt	Författare
Teratogenic Effects of Alcohol on Brain and Behavior	Google Scholar	socialisation AND Fas	8580st	Artikeln behandlar alkoholrelaterade skador som uppkommer under graviditeten. Hur grovt missbruket påverkar fostret beror på flera faktorer som till exempel hur mycket och hur ofta mamman druckit samt i vilket skede av graviditeten missbruket tog plats. Artikeln redogör även för kriterierna för diagnostisering av FAS.	Mattson, Sarah N., Schoenfeld, Amy M.&Riley, Edward P. 2004
Translation of an Evidence-Based Social Skills Intervention for Children with Prenatal Alcohol Exposure in a Community Mental Health Setting.	Google Scholar	socialisation AND Fas	8580st	Artikeln jämför olika metoder; Children`s Friendship Training (CFT) och Standard of Care (SOC) i kommunala enheter. I prövningen deltog 85 barn i åldern 6-12 år. Resultatet visade att barn som deltog i CFT hade gjort mer tydliga framsteg i sociala	O`Connor, Mary Jane, Laugeson, Elizabeth A. Mogil, Catherine; Lowe, Evy; Welch-Torres, Kathleen; Keil, Vivien &Paley, Blair 2012

				färdigheter, utvecklad själv kännedom och förbättrad socialkompetens (genom feedback av föräldrarna). De barn som deltog i CFT hade större nytta av sin arbetsmetod och gjorde större framsteg än de som deltog i SOC. Syfte var att redovisa nyttan av utbildade terapeuter.	
A Long-Term Perspective of FAS	Google Scholar	socialisation AND Fas	8580st	I artikeln redogör man med hjälp av olika undersökningar de konsekvenser som FAS har i vuxenlivet. En undersökning visade att trots att ansiktsdragen smått ändrats under uppväxten kan de kännetecknande ansiktsdragen för FAS urskiljas. Artikeln redogjorde för att de som har FAS har det svårt att klara sociala sammanhang och hamnar oftare utanför samhället.	Streissguth, Ann P. 1994
“Man får inte suppa ihjäl sig enligt svensk lagstiftning”	Google Scholar	Fetal Alcohol Syndrome AND social kompetens	18st	Det svenska handlings sättet för drogmissbrukare innehåller en tvångsvårdperiod på 6 månader. Socialmyndigheterna spelar en stor roll i när och för vem tvångsvården ordnas för. I artikeln granskas socialmyndigheternas motiveringar för användning av tvångsvård genom att granska målen som sätts åt klienterna och hur målen skall nås. Socialarbetarens åsikter strider i viss grad mot principerna för det moderna samhället; självbestämmanderätten i betydelsen av att bestämma över sitt liv och utnyttja vård-och serviceformer på egna	Palm, Jessica 2009

				villkor.	
"Kunnon kansalaisiksi!" Tapausesimerkinä sikiöaikaiselle alkoholille altistuneet lapset	Google Scholar	socialisaatio AND Fetal alcohol syndrooma	5st	I artikeln beskrivs två "case". artikeln handlar om två pojkar med FAS. Båda har blivit adopterade i tidig barndom. I artikeln redovisas pojkarnas framgång i dagvården, skolan och kamratkretsen. Resultatet var att trots att båda pojkarna hade liknande beteende mönster såg pojkarnas liv helt olika ut.	Viittala Kaisu 2003
Vård utan tvång - en utopi? Alternativ till tvång i vård och omsorg	Google Scholar	utveckling AND Fetal alcohol syndrome	100st	Nordiska ministerrådets expertgrupp i mental ohälsa publicerade i sin slutrapport 2010 "frivillighet och tvång" som ett nordiskt utbyte av erfarenheter som prioritet. Konferensens mål var att använda olika erfarenhets berättelser av olika experter och olika åtgärder som minskar verkan av tvångsvården. Konferensens mål var inte enbart att minska tvångsvård inom psykiatri utan även inom andra områden i social-och hälsovård.	Herberts, Carolina&Wahlbeck, Kristian(red.) 2011

Artiklarna behandlar fyra kategorier: tvångsvård, svårigheter i sociala sammanhang, avvikande beteende och inlärningssvårigheter. I tabell 2. kan man se de olika kategorier som urskiljer sig från de samlade materialet. I varje kategori har jag plockat fram olika underkategorier vilka även kommer fram i tabellen (tabell 2.).

Tabell 2 Kategorier

tvångsvård	-autonomi -samhällssyn -attityder -resurser
sociala sammanhang	-avvikande beteende -integration,inklusion

	<ul style="list-style-type: none"> -bristande kommunikation -brister i relationer till andra människor -mental ohälsa
inlärning och beteende störningar -	<ul style="list-style-type: none"> - bristande sociala färdigheter - bristande kommunikation --kognitiva svårigheter -svårigheter att lära sig i grupp

5.1 Redovisning av kategorierna

I detta kapitel berättar jag om resultaten i förhållande till de olika kategorierna. Kapitlet kommer att handla om de fyra kategorierna som kan läsas från tabell 2. Vissa av kategorierna går att kombineras och de går parallellt tillsammans genom redovisningen.

5.1.1 Tvångsvård

För drogmissbrukare i Sverige är en tvångsvårdsperiod 6 månader. Socialmyndigheterna spelar en stor roll i när och för vem tvångsvården är. Denna artikel granskar socialmyndigheternas motiveringar för användning av tvångsvård allmänt för alla missbrukargrupper genom att granska målen som sätts åt klienterna och hur de skall nås. I en artikel resonerar socialarbetaren i viss grad mot principerna för det moderna samhällets grundsten, nämligen självbestämmanderätten. Betydelsen av självbestämmanderätten är att bestämma över sitt liv och utnyttja vård- och serviceformer på egna villkor. Ekonomiska frågor och förväntningar spelar också en roll i förståelsen av tvångsvårdstankarna. Analysen visar tyngden av jämlikhet och förmyndarskap, vilket minskar rollen av principen om autonomi. (Mattson et al. 2004) I vissa fall kan människan inte ansvara för sig själv. Sådana situationer kan vara medvetlöshet, berusningstillstånd eller sjukanfall. I dessa fall kunde man tänka sig att det är berättigat att någon bestämmer eftersom man inte är kapabel att göra beslut själv. I denna situation är tanken att missta sin självbestämmanderätt en positiv sak. I andra fall kan man överväga ifall tvångsvård är ett alternativ då man vill skydda någon som inte kan tala för sig själv. Ett perfekt exempel är gravida kvinnor och deras ofödda barn.

Tvångsvården skulle inte vara nödvändig ifall man kunde skydda fostret på ett annat sätt. Ifall man skulle satsa på förebyggande åtgärder så som att informera kvinnor innan de blir gravida eller informera senast då de fått veta om graviditeten skulle man inte ta till tvångsåtgärder. Sist och slutligen är det frågan om allas bästa, vem tjänar det om man sätter någon inför en tvångsåtgärd utan att försöka förebygga problemens uppkomst. (Herberts&Wahlbeck 2011)

5.1.2 Inläring

Alkoholrelaterade skador uppkommer då mammor missbrukar alkohol under graviditeten. Hur grovt missbruket påverkar fostret beror på flera faktorer som till exempel på hur mycket och hur ofta mamman druckit samt i vilket skede av graviditeten missbruket tog plats. (Mattson et al. 2004) Enligt Mattson et al. (2004) har barn med FAS utvecklingshämning i de kognitiva funktionerna, som till exempel verbal färdigheter samt i grov-och finmotoriska färdigheter. Fastän de olika undersökningarna ofta koncentrerar sig på barn med FAS skall man inte glömma de som har FAE-diagnos. Enligt Mattson et al. (2004) finns det flera likheter med FAS och FAE barn. Dessa likheter kan vara till exempel variationen mellan intelligenskvoten, fastän det inte är ovanligt att barn med FAS har lägre IQ än barn med FAS. Likheten ligger i att både FAS och FAE barn har varierande intelligenskvot fastän barn med FAS tenderar att ha lägre kvot än barn med FAE. Variationer i de kognitiva färdigheterna har en stor inverkan på skoframgången.

Trots att det ofta kommer fram i olika källor att barn med FAS har sämre minne än barn som inte har FAS, har man kommit fram till att barn med FAS inte nödvändigtvis inte har problem med minnet utan problem med att lära sig nya saker, vilket i sig påverkar inläringen. Mattson et al. (2004) skriver att människor som utsatts för prenatal alkohol bruk är ofta spontana och tänker inte på konsekvenserna för sitt handlande. Dessutom kan de ha problem i att delta i verksamheter och uppgifter som kräver färdigheter i problemlösning och planering av olika tillvägagångssätt. Denna typ av problem är en orsak varför barn med FAS och FAE har svårt att klara sig i skolan. (Mattson et al. 2004)

5.1.3 Sociala sammanhang och beteende störningar

Mattson et al. (2004) lyfter fram en annan problematik som har betydelse för barnens framgång i sociala sammanhang. Barn som utsatts för prenatal alkoholbruk har större risk till oönskat beteende. Oönskat beteende kan vara allt från alkohol-och drogmissbruk i tonåren och i vuxen ålder, problem med auktoriteter (polis, lärare, chef) till hyperaktivitet och impulsivitet. Streissghuths (1994) undersökning om hur FAS har påverkat människors liv på långsikt visar att nästan alla som deltagit i hennes undersökning haft problem i vuxenåldern. Det gemensamma för alla respondentgrupper var att i alla grupper fanns det en eller flera som hade begått självmord, flera som hade försökt självmord och flera som hade mentala problem. Dessutom kunde Streissguth (1994) fastställa att de kännetecknande ansiktsdragen för FAS inte försvinner utan de kvarstår. En del av respondenterna var boende på enheter för personer med utvecklingsstörning och en annan del hade socioekonomiska problem och problem att klara vardagen. Trots att alla personer med FAS inte har mental utvecklingshämning kan det ge uttryck av utvecklingshämning eftersom problematiken med FAS ofta ligger i färdigheterna för att uttrycka sig verbalt och att kontrollera spontant beteende. (Palm 2009) Artikeln behandlar frågor kring ifall man kan nå bättre resultat om man inför en interventionsmodell anpassad för människor med mentala problem. Eftersom personer med FAS ofta vårdas i enheter för personer med mental ohälsa kan det vara ändamålsenligt att pröva interventionsmodeller anpassat för vård av mental ohälsa. (Palm 2009) Enligt O`Connor et al. (2012) forskning visade det sig att resultatet var att barn som deltog i CFT Children`s Friendship Training gjorde tydliga framsteg i sociala färdigheter, utvecklande av självkänedom och förbättrad socialkompetens (genom feedback av föräldrarna). Barnen som deltog i CFT hade stor nytta av CFT och gjorde större framsteg än de som deltog i kommunens egna program. I och med detta resultat kunde man påpeka att barnen har större nytta av terapeuter som har expertis i barnens unika utvecklings behov. (O`Connor et al. 2012)

5.2 Sammanfattning av resultatet

Enligt Streissguth (1994) kan man förebygga uppkomsten av FAS till 100 procent. Eftersom FAS förorsakas enbart av alkohol missbruk kan man som blivande förälder förebygga uppkomsten av FAS genom att avstå från alkoholkonsumtion under graviditeten. Streissguth (1994) nämner i sin artikel att genom att dela ut information och förespråka om alkoholrelaterade skador minskade antalet av nyfödda med FAS under 1980-talet.

Avvikande beteende nämns i flera artiklar. O'Connor et al. (2012) beskriver i sin artikel hur barn med FAS har svårt att "passa in" i vanligt umgänge på grund av att de ofta är hyperaktiva och att de har svårt att koncentrera sig. Viittala (2003) beskriver i sin artikel ett "case" exempel där barnet i frågan upplevdes ha avvikande beteende i form av aggressioner samt snabba humör svängningar. Viittala (2003) beskriver vikten av att föräldrarna eller i det här tillfället fosterföräldrarna har tillräckligt med information om vad FAS. Informationen borde innehålla beskrivningar av vilka beteende avvikelser är typiska för barn med FAS. En annan aspekt som ansågs viktigt i förebyggande och hämmande syfte av oönskat beteende var att samarbeta med olika myndigheter, bland annat psykologer och pedagoger som kunde stöda vid olika situationer.

Man kan även säga att ett annat tema som tangerar väldigt nära avvikande beteende är problem i sociala sammanhang. Skillnaden är dock att sociala sammanhang gäller även större sammanhang som skola, arbetsplats, auktoriteter och andra sociala scener i livet. Viittala (2003) beskriver två "case" i sin artikel. I båda fallen hade barnet med FAS problem i sina sociala miljöer. Den äldre av barnen var i skolåldern och hade problem med sina vänner på grund av snatteri och tobaksrökning. Detta bidrog även till problem hemma. Case nummer två handla om en pojke i daghems åldern. Barnet hade problem med att anpassa sig i daghemsmiljö även fast han hade vänner. Problemen berodde på att barnen hade svårt att kontrollera sina impulser, lätt att ställa till med bråk, samt att bryta gemensamma regler. (Viittala 2003)

Tvångsvård temat behandlar Herberts & Wahlbeck (2011). Artikeln talar om tvångsvården som en negativ sak. Motiveringen för negativiteten var det moderna samhällets tankesätt om autonomi, det vill säga rätten att bestämma över sitt liv och rätten att bestämma när och hur man får vård. Enligt artikeln av Palm (2009) finns det

önskemål bland en liten andel av myndigheter som önskar att ha större bestämmanderätt över sina klienter, orsaken till detta var att man ville måla framtidsvyer åt klienten. Lika som i Herberts & Wahlbeck (2011) upplever man tvångsvården som ett brott mot moderna samhällets ideal men till skillnad från Herberts & Wahlbecks artikeln nämner man bristen av resurser i kommunen som ett hinder för tvångsvården.

Inlärningssvårigheter nämns i fyra av sex artiklar. De artiklar som redogör för inlärningssvårigheterna, som i till exempel Viittala (2003), beskriver samma problematik. Barn med FAS har olika kognitiva svårigheter kombinerade med en viss grad av utvecklingshämning samt olika beteendestörningar som impulsivitet och koncentrationssvårigheter. O'Connor et al. (2012) lyfter fram även kommunikativa svårigheter i form av språklig svaghet samt problem med minne och allmän funktionsförmåga. Viittala (2003) nämner ännu terapins betydelse för inläringen. Enligt artikeln har barnet bättre förutsättningar till bättre skolframgång ifall hon har den rätta terapiformen och den rätta terapeuten, det vill säga terapi och rehabilitering kan ha en stor inverkan på barnets inläring och utveckling.

6 ANALYS

Jag har valt att dela in min analys i tre delar. Den första delen beskriver analysen i förhållande till socialiseringen, andra delen innehåller analys i förhållande till integration och den tredje delen fokuserar sig på analys i förhållande till de olika arbetsmetoderna Bright Start och Tomtens skattkista.

6.1 Analys i förhållande till socialisering

Varje människa socialiserad. (Madsen 2008:96) Socialiseringsprocessen är den process som bildar ”jaget”. De egna kunskaperna och potentialerna utformas genom en psykologisk process som sker i socialiseringsprocessen. Genom socialiseringen blir man en del av samhället genom att följa vanor, seder och normer som styr social samvaro i

samhället. (Madsen 2008:96) I varje sociala gemenskap styr normerna vårt beteende. Ifall någon bryter eller avviker från dessa normer kan han ställas in för sanktioner. Straffet kan ta uttryck på olika sätt, till exempel genom att man blir utfrysad från gemenskapen. (Madsen 2008:101)

Under barndomen är det viktigt att ha regler och normer som styr vårt beteende, men när barnet förflyttas från hemmiljön till en annan miljö, till exempel till skolan, ändras normsystemet enligt skolans förväntningar. Problem uppstår då barnet i vänskapskretsen följer andra sociala regler än hemma och avviker från de normer som råder i hemmiljön. (Madsen 2008:97) Mattson et al. (2004) och Palm (2009) tar fasta på vilken betydelse FAS/FAE har på barnens framgång i sociala sammanhang. Barn som utsatts för prenatal alkoholbruk har större risk att bryta mot samhällets normer för att de har sämre färdigheter att uttrycka sig verbalt och att kontrollera spontant beteende. Barn med FAS har också svårt att kontrollera sig själv eftersom deras beteende ofta styrs av impulsivitet och hyperaktivitet. (Palm 2009). Detta kan leda till oönskat beteende såsom problem med auktoriteter (polis, lärare, chef) samt alkohol-och drogmissbruk.(Palm 2009) I och med de olika sociala instanserna kan föräldrarna inte oavbrutet övervaka sitt barn och därmed förblir omdömet över sitt egna beteende barnets. (Madsen 2008:97-98) Socialiseringen sätter stort tryck på barn och ungas beteende, vilket i sig kan bidra till att det uppkommer nya sociala roller och därmed även nya förväntningar. Socialiseringsprocessen är en följd av ökat tryck från samhället. (Madsen 2008:97-98)

Socialpedagogens arbetsfält är att stöda och utveckla den allmänna livskompetensen. Ifall kompetenserna saknas kan man hamna inför social kontroll och i värsta fall leder detta till utstötning och marginalisering (Madsen 2008:104). Barn som deltagit i CFT Children`s Friendship Training-programmet har påvisats göra tydliga framsteg i sociala färdigheter, utvecklande av själv kännedom samt förbättrad socialkompetens. (O`Connor et al. 2012)

6.2 Analys i förhållande till integration

Integration kan granskas i två nivåer; samhällelig nivå och på individuell nivå. Den individuella nivån kan beskrivas så att då individen bildat ett samband mellan sig själv och olika sociala sammanhang kan man säga att integrationen har uppkommit. Integration på samhällelig nivå är den sociala relation som bildats och fastställts i ett gemensamt nätverk mellan individen och olika grupper i samhället (hem, skola, jobb, hobbyer). (Madsen 2006:135)

Social tillhörighet och integration kan uppnås genom att följa gemensamma normer och genom att knyta samband och relationer till olika grupper och institutioner i samhället (familj, skola, hobby, klubbar, samfund) blir man integrerad i gemenskapen. I de olika gemenskaperna råder olika moraliska normer som utformas i de olika grupperna. (Madsen 2006:136-137) Ett barn med FAS kan ha svårt att följa dessa normer eftersom hennes beteende ofta styrs av impulser. Samtidigt kan man även se i en klassrums situation att barnet som har FAS har svårt att hålla fast vid sina vänskapsrelationer eftersom barnet hade bristande färdigheter i kommunikation och svårt att kontrollera sina impulser. (Viittala 2003)

Då man talar om rättigheter och integration i det sammanhang som sker mellan individ och stat handlar det om medborgarens eller individens rätt att ta nytta av sina rättigheter. Rättigheter som rätt till utbildning, familj, jobb och omsorg. Normerna styrs av juridiska aspekter som innehåller plikter och rättigheter. Marginalisering i denna sammanhang betyder att man är utstängd från någon av gemenskaperna som till exempel arbetet. (Madsen 2006:138-139) Självbestämmanderättens betydelse kommer fram då man vill bestämma över sitt liv och utnyttja vård-och serviceformer på egna villkor. I vissa fall bryts integrationstanken och tanken av rättigheter. I tvångsvårds sammanhanget minskar rollen av självbestämmanderätten då man är tvungen att överväga vad som är bäst för någon annan. I vissa fall kan människan inte ansvara för sig själv. (Mattson et al. 2004) Ett bra exempel är gravida kvinnor och deras ofödda barn. Tvångsvården skulle inte vara nödvändig ifall man kunde skydda fostret på ett annat sätt. (Herberts&Wahlbeck 2011)

6.3 Analys i förhållande till olika arbetsmetoder med barn med FAS/FAE

Barn med FAS har ofta utvecklingshämning i de kognitiva funktionerna, som till exempel i verbala färdigheter samt i de grov-och finmotoriska färdigheterna. Variationer i de kognitiva färdigheterna kan ha en stor inverkan på skolframgången. (Mattson et al. 2004)

Barn med FAS har svårt att delta i verksamheter och uppgifter som kräver färdigheter i problemlösning och planering av olika tillvägagångssätt. Detta beror ofta på att FAS tar uttryck i olika avvikande beteendemönster. Denna typ av problem är en orsak varför barn med FAS och FAE har svårt att klara sig i skolan. (Mattson et al. 2004) Till exempel med att använda Tomtens skattkista som metod kan man förbättra barnens beteendemönster och minska på impulsiviteten. Även i Bright Starts (sju) delområden är självreglering och rolltagande de färdigheterna som förbättrar sociala färdigheter medan de andra faktorerna är mera direkt inriktade på kognitiv utveckling. (Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos)

Tomtens skattkista-programmets syfte är att genom att förbättra och utveckla barnets kognitiva och emotionella färdigheter utveckla barnets beteendemönster. Andra mål ,förutom de ovannämnda målen, är att öka motoriska färdigheter och att utveckla kännedomen av egen kropp. (Vähäkuopus et al. 2008:11,13) Genom att ändra programmet till att motsvara barnens behov, utveckling och färdigheter får man ut största nyttan av programmet. I början av programmet är det viktigt att kartlägga barnens färdigheter och bli medveten om utvecklingsbehoven. (Vähäkuopus et al. 2008:11) Allt medan Tomtens skattkista-programmet framskrider hjälper barnen varandra och det uppstår ett inlärningsmoment. Barnen lär sig inte enbart av den som leder övningarna utan även av de andra barnen som deltar i övningarna. (Vähäkuopus et al. 2008:12)

Bright Start har många fördelar och utvecklar många färdigheter. Som tidigare nämnt ökar programmet metakognitionen där tyngdpunkten för hela programmet ligger. Andra områden som programmet utvecklar är det representativa tänkande, motivation och

effektivitet i inläringen. Det representativa tänkande utvecklas oberoende av språkliga färdigheter och med hjälp och med stöd av den handledda inläringen sätter tankeprocessen igång. Genom att förbättra barnens motivation för inläringen är det mera sannolikt att barnen utför de givna uppgifterna. Dessutom bidrar motivationen till olika tekniker för självutvärdering samt glädje i lärande. Med att göra inläringen mer effektiv ökar även färdigheterna att klara sig i vanlig skolmiljö. Det är vanligt att barn med FAS har olika kognitiva svårigheter kombinerade med en viss grad av utvecklingshämmning samt avvikande beteende som impulsivitet och svårigheter att koncentrera sig. O'Connor et al. (2012) lyfter fram även kommunikativa svårigheter i form av språklig svaghet samt problem med minne och allmän funktionsförmåga. Enligt artikeln kan en rätt typ av terapi och rehabilitering ha en stor inverkan på barnets inläring och utveckling. (Viittala 2003)

7 DISKUSSION

För att återgå till mina syften och frågeställningar så hade jag som mål att besvara frågor kring socialiseringsprocessen och integrering samt redogöra för olika arbetsmetoder. För att få svar på dessa funderingar har jag läst Madsens teorier kring socialisering och integration. Dessutom har jag redogjort för två olika arbetsmetoder Tomtens skattkista och Bright Start. Båda programmen tar fasta på att utveckla och förbättra olika beteendemönster som barn med FAS och barn med FAE kan ha. Bright Start och Tomtens skattkista båda ger information och tips på hur man kan bemöta och arbeta med barn som har en utvecklingsstörning. Fördelen med dessa arbetsmetoder är att de kan även användas i grupper med barn med normal utveckling. Mina frågeställningar var; ”Hur kan man stöda socialiseringen hos barn med FAS/FAE?” och ”Vilka olika metoder kan man använda/tillämpa i skolan, för att integrera barn med FAS/FAE i gruppen?”. I det stora hela kan man se att jag besvarat mina frågeställningar. Trots att jag inte direkt skrivit ut hur Bright Start och Tomtens skattkista bidrar till integration kan man ändå komma till den konklusionen att eftersom programmets syfte

är att minska oönskat beteende och öka sociala färdigheter förbättrar de möjligheterna till integration inom gruppen.

För att få ett trovärdigt resultat och för att valet av metod skall vara så konsekvent som möjligt har jag varit noggrann med att välja mina artiklar. I vissa fall kan man ifrågasätta mitt val av artiklar eftersom artiklarna inte fullbordat går in i mitt syfte, men trots det upplever jag att alla artiklar har haft en stor roll i att fungera som informationskälla. När man läser artiklar finns det alltid risk att man tolkar fel den information man läst, vilket i sig kan leda till att de som läser mitt arbete fastnar för dessa feltolkningar. På grund av att det skett ett antal bortfall av artiklar kan arbetets validitet ha påverkats. Urvalet har påverkats av artiklarnas tillgänglighet, vissa artiklar har varit avgiftsbelagda och en liten kvot av artiklar har haft som kriterie att tillhöra ett visst universitetsfakultet.

Generaliserbarheten för ett arbete kan fastställas med att jämföra olika undersökningar och hitta likheter och olikheter i sina resultat. Med att jämföra kan man se ifall de olika resultaten håller överens eller om det finns skillnader. Med hjälp av jämförelsen kan man även sätta resultaten i ett större kontext då urvalet av klientgrupp/enheter blir större och därmed mer generaliserbara. (Jacobsen 2009:168) I min analys kan man urskilja flera olika källor som redovisar om samma saker. Ett exempel kunde vara O'Connor et al. (2012) och artikeln av Viittala (2003). I bådas artiklar kommer det fram liknande resonemang kring avvikande beteendemönster och deras betydelse för inläringen. Likheter i data kan man ändå läsa i artiklarna om tvångsvård, Herberts (2011) och Palm (2009) . För generaliserbarheten har jag haft vissa krav på vilka ord som skall framgå i texten. Mitt urvalskriterium var att artiklarna skulle innehålla något av följande begreppen; integration, FAS, socialisation och barn.

Syftet med kvalitativa metoder är att förklara och fördjupa begrepp, målet är alltså inte att generalisera utan att bilda en förståelse för ett fenomen. Detta betyder att man skall beskriva fenomenet på ett korrekt sätt. När man beskriver ett fenomen rätt kallas det för inre validitet. (Jacobsen 2007:166-169) I stort sätt kan man konstatera att kunskaperna och forskningarna kring barn med FAS och deras socialisering är inte tillräckligt utforskat ännu för att det skall bli en hundra procentig validitet på arbetet, men det finns

nog information om socialiseringsprocess och FAS som ett medicinskt begrepp enligt vilka man kan göra egna tolkningar och konklusioner. Med att läsa in sig på ämnena skilt kan man få en större förståelse om fenomenet.

Arbetslivsrelevansen hänger ihop med det som jag anser vara mitt viktigaste resultat. När jag tar en tillbakablick på de olika arbetsmetoderna Bright Start och Tomtens skattkista kan jag urskilja flera faktorer som gör dem viktiga för resultatet och arbetslivsrelevansen. Båda metoderna kan ses vara socialpedagogiska i och med att bådass syfte är att öka sociala färdigheter samt utveckla självkontroll och ge nya handlingsmodeller då det gäller sociala sammanhang och inläring i olika sammanhang. Enligt Vähäkuopus et al. (2008:11) är målet med Tomtens skattkista att utveckla och förbättra barnens kognitiva och emotionella färdigheter samt att utveckla barnets beteendemönster. Programmet innehåller flera moment som stöder barnets emotionella och sociala utveckling. De sociala färdigheterna övas upp bland annat med att övningarna görs tillsammans i grupp. Allt medan programmet går framåt intas uppgifter där barnen skall hjälpa varandra. Med hjälp av dessa övningar sker en växelverkan mellan alla deltagare och en inlärningsprocess har påbörjats. (Vähäkuopus et al. 2008:11-12) Även Bright Start programmet nämner viktigheten av självreglering. Enligt Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos, som förespråkar för Bright Start metoden, är självreglering en del av programmet fastän tyngdpunkten ligger i den kognitiva inläringen.

Tips på fortsatt forskning kunde vara att göra ett arbete där man undersöker ungdomars attityder till alkoholbruk och attityder till alkoholbruk under graviditet och ungdomars kunskaper om alkoholrelaterade skador. Dessutom kunde det vara intressant med ett arbete där man fokuserar sig på barnskyddets roll för socialiseringsprocessen för barn med FAS/FAE. Ett annat behov inom forskningen kring FAS kunde vara att granska vuxna med FAS. Fastän Streissguth (1994) har insatts sig i ämnet kring vuxna med FAS kunde det vara givande att vidare forska i föräldraskap och FAS.

KÄLLOR

Dodd; Dorthy C H&Hornberger,Clara 2009. Contributions of Family Leisure to Family Functioning Among families that Include Children with Development Disabilities. Journal of Leisure research vol.41. no.2 ISSN:00222216

Dybdahl, Claudia S.& Ryan Susan 2009. Inclusion for Students With Fetal Alcohol Syndrome: Classroom Teachers Talk About Practice. Heidref publications 1319 Eighteenth streetNW. Washington DC. Preventing school failure vol 53 no.3 20036-1802

Herberts, Carolina&Wahlbeck, Kristian(red.) 2011.Vård utan tvång - en utopi? Alternativ till tvång i vård och omsorg. Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy Helsingfors. ISSN 1798-0070 (tryckt)
ISSN 1798-0089 (pdf)

Holmberg, Tiina 2003.Lapset ja vanhempien päihdeongelma:opas vanhemmille, lastensuojelun ammattilaisille ja muille lasten kanssa työskenteville.A-klinikkasäätiö:Helsinki ISBN 951-627-456-0

Jacobsen, Dag Ingvar 2009. Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete.Lund:Studentlitteratur. ISBN 978-91-44-00638-3 s.27-28,113-115,139-143,168

Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos. 2012. Tillgängligt:
www.peda.net/veraja/vep/tietoveraja/opetus/menetelm/brightstart Hämtad: oktober 2012.

Kokko, Leena& Mauriala, Auli toim. 1999.FAS-lapsi. Raskaudenaiakisen alkoholikäytön haitat. A-klinikkasäätiö.Lasinen lapsuus-projekti s.3,11-13

Koponen, Anne 2005. Katkennein siivin elämään. Sikiöaikana päihteille altistuneet lapset. Helsinki: Kehitysvammaliitto r.y. ISBN 951-580-390-X s.9

Madsen, Bent 2001. Socialpedagogik. Lund: Studentlitteratur. ISBN 978-91-44-01432-6 s. 96-98, 101-104

Madsen, Bent 2006. Socialpedagogik. Integration och inklusion i det moderna samhället. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-00481-8 s.135-140, 171-

Mattson, Sarah N., Schoenfeld, Amy M. & Riley, Edward P. 2004. Teratogenic Effects of Alcohol on Brain and Behaviour. NIAAA/National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism. Tillgängligt: pubs.niaaa.nih.gov/publications/arh25-3/185-191.htm Hämtad: 8.11.2012

McGee, Christie L., Bjorquist, Olivia A., Price, Joseph, Mattson, Sarah N. & Riley, Edward P. 2009. Social Information Processing Skills in Children with Histories of Heavy Prenatal Alcohol. *Journal of Abnormal Child Psychology*, v37 n6 p817-830 Aug 2009

O'Connor, Mary Jane, Laugeson, Elizabeth A. Mogil, Catherine; Lowe, Evy; Welch-Torres, Kathleen; Keil, Vivien & Paley, Blair 2012. Translation of an Evidence-Based Social Skills Intervention for Children with Prenatal Alcohol Exposure in a Community Mental Health Setting. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* Vol. 36, No. 1 January 2012 pp 141–152

Palm, Jessica 2009. ”Man får inte supa ihjäl sig enligt svensk lagstiftning. Svenska socialarbetares tal om bruket av tvångsvård. *Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift*. Vol. 26, 2009 (3), Helsingfors. Vammalan Kirjapaino Oy 2009. ISSN 1455-0725

Piironen, Ossi & Siukola, Reetta 2005. Ehkäisevän päihdetyön toimintalinjoja Alkoholiohjelman liittyneiden sosiaali- ja terveystalouden järjestöjen toimintalinjoja 2004 – 2005. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2005:15 ISBN 952-00-1782-8 (inh.), ISBN 952-00-1783-6 (PDF)

Streissguth, Ann P. 1994. A Long-Term perspective of FAS. Alcohol Health and Research World; 1994; 18, 1; ProQuest Medical Library
pg. 74

Tiedonpuu. 2012. Tillgängligt: www.tiedonpuu.fi/bs.php Hämtad: oktober 2012.

Valkonen, Kirsi 2003. FAS-kuntoutusopas. Näkökulmia FAS- ja FAE-lasten kuntoutukseen. Helsinki: Kehitysvammaliitto r.y. ISBN 951-580-385-3 s.7-8

Viittala Kaisu 2003. Kunnon kansalaisiksi. Tapausesimerkinä sikiöaikaiselle alkoholille altistuneet lapset

Vähäkuopus, Jelena (teoria), Furman, Katja, Kemiläinen, Raija & Paavalniemi, Pirjo Unna-Kaarina 2008. Tontun aarrearkku. Neuropsykologinen liikunta-, tanssi- ja musiikkiohjelma. Kehitysvammaliitto r.y. ISBN 978-951-580-329-0 s.11-14

